

BUITEN

6^E JAARGANG N^O. 42.

ZATERDAG 19 OCTOBER 1912.

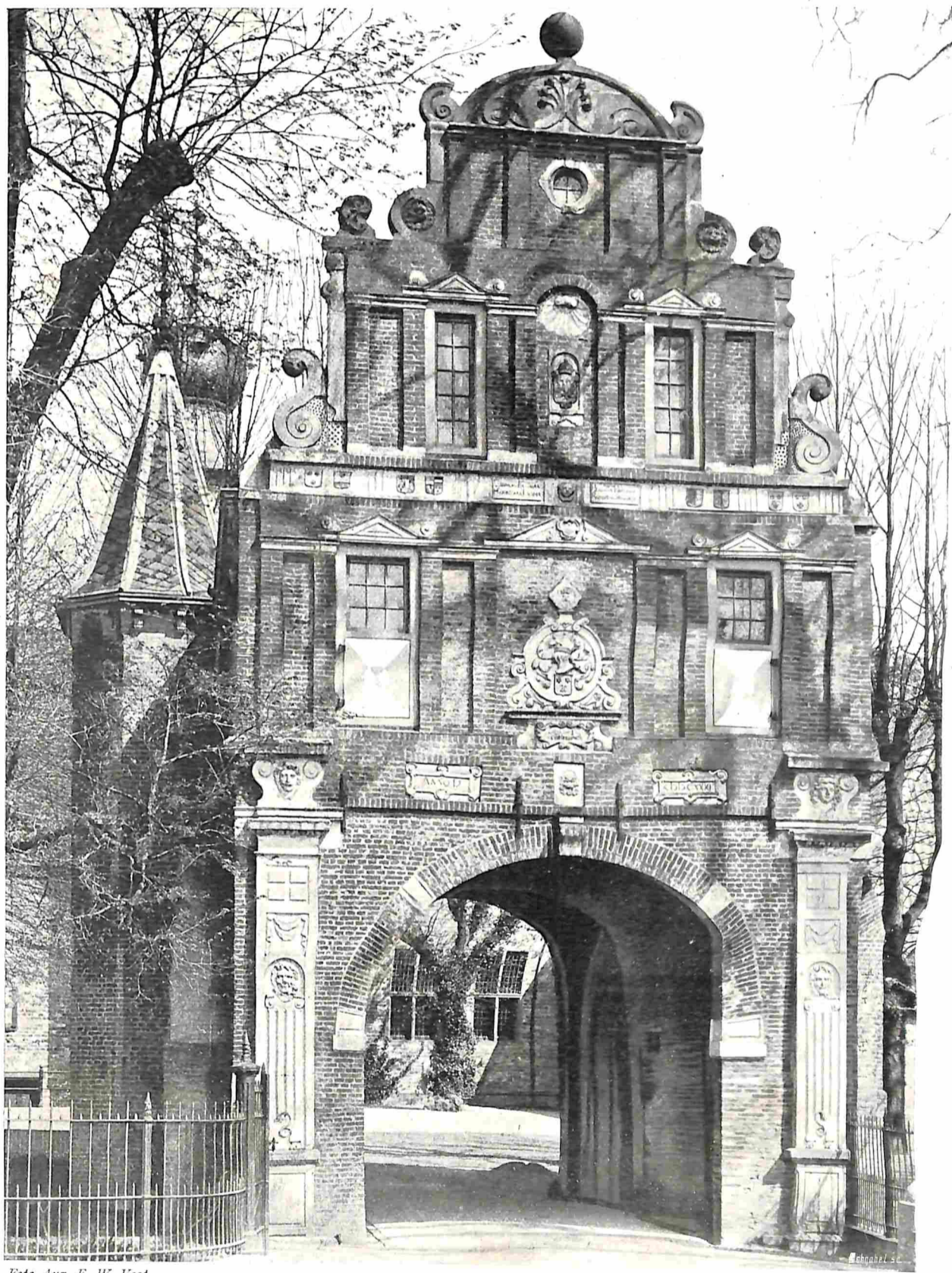

Foto Aug. F. W. Vogt.

VOORGEVEL VAN HET POORTGEBOUW VAN HERINGA-STATE TE MARSUM
BIJ LEEUWARDEN.

INHOUD:

DE STERREBRUID, JAPANSCH SPROOKJE, NAAR HET	
ENGELSCH	BLZ. 496
VERDWENEN OUDHEID, DOOR N.	„ 497
BUITEN, NAAR HET RUSSISCH VAN IVAN TURGENIEF	„ 497
HERINGA-STATE EN HET POPTA-GASTHUIS TE MARSUM	
BIJ LEEUWARDEN, DOOR N. J. WARINGA, GEÏLLU-	
STREERD	BLZ. 493 EN 498—501
EEN BLIK IN DE DIEPTE (GEDICHT), DOOR EDW. B. KOSTER	BLZ. 501
EEN MOOIE STAD IN GEVAAR, DOOR G., GEÏLL.	BLZ. 502—504
BIJ DE MEERKOETEN, DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTR.	BLZ. 504
DE GROOTE PLANTENKEURING DER NEDERL. MIJ VOOR	
TUINBOUW- EN PLANTKUNDE, OP 8 OCT. L.L., TE	
AMSTERDAM GEHOUDEN, DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTR.	„ 505
VREEMDE LUCHTSCHIPPERS	„ 506

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74-76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

DE STERREBRUID.

JAPANSCH SPROOKJE.

GIJ allen, die waarlijk liefhebt, bidt de goden om mooi weer op den zevenden dag van de zevende maan. Ter wille van het geduld en ter wille van de liefde moet ge hopen en bidden dat er dien dag geen regen en geen hagel, geen wolken en geen onweer zal zijn.

Luistert naar het treurige verhaal van de sterrebruid en bidt voor haar.

Het weefmeisje was de dochter van den God van het Licht. Zij woonde aan den rand van den Melkweg, die de glanzende rivier des Hemels is.

Den geheelen dag zat zij bij haar weefgetouw — wierp haar spoeltje heen en weer, en weefde de schitterende gewaden voor de goden.

Schering bij inslag — uur bij uur, groeide het bonte weefsel tot het, dun als spinnerag, in breede vouwen om haar voeten viel. Steeds voort ging ze met haar arbeid, want iemand was tot haar gekomen en had gezegd: verdriet — eeuwenlang verdriet zal het deel zijn van het weefmeisje als ze eenmaal haar weefgetouw verlaat.

En dáárvoor was ze bang. Dus werkte ze altijd door, tot de goden meer gewaden hadden dan ze dragen konden.

Maar zijzelve, het arme kind, was slecht gekleed. Ze gaf niets om haar uiterlijk en om de edelgesteenten die haar vader haar gaf. Ze ging blootsvoets en liet haar los en onverzorgd hangen langs den rug. Soms viel er een lok naar voren over het weefgetouw — dan legde ze hem snel terug over den schouder.

Nooit speelde ze met de kinderen van den Hemel — of met de knapen en de meisjes.

Ze had niet lief en ze weende niet. Ze kende niet de blijdschap en ze kende niet het verdriet.

Ze zat maar altijd te weven — altijd te weven — en weefde haar eigen bestaan in het bonte web. Toen werd haar vader — de God van het Licht — boos. Hij zei:

Dochter je weeft te veel.

Het is mijn plicht, zei ze.

Wie, die nog jong is, praat er nu van plicht, zei haar vader. Foei!

Waarom zijt ge boos op mij, vader, zei ze en haar vingers wierpen het spoeltje heen en weer.

Ben je een stok, of een steen, of een bleke bloem aan den weg?

Neen, zei ze, dat alles ben ik niet.

Dan moet je je weefgetouw eens laten staan, kind en voor je plezier gaan leven — zooals anderen doen.

En waarom moet ik doen zooals anderen doen? zei ze.

Hoe durf je mij ondervragen? Kom, zal je nu opstaan van je weefgetouw?

Ze zei: verdriet — eeuwenlang verdriet zal het deel zijn van het weefmeisje als zij eenmaal haar weefgetouw verlaat.

Een bespottelijke bewering, riep haar vader, niet waard er geloof aan te hechten. Wat weten wij van eeuwenlang verdriet, zijn wij geen goden? Daarop nam hij haar voorzichtig het spoeltje uit de hand en legde een kleed over het getouw.

Haar zelve liet hij kleeden in een kostbaar gewaad. Men versierde haar met edelgesteenten en wond slingers van Paradijsbloemen door haar haar. En zoo gaf haar vader haar als bruid aan den herdersknaap van den Hemel, die zijn kudde weidde langs de oevers van de glanzende rivier.

Nu was het meisje inderdaad veranderd. Haar oogen waren als sterren en haar lippen waren rood. Den geheelen dag danste en zong ze. Lange uren speelde ze met de kinderen van den Hemel en met de knapen en de meisjes. Zij ging licht, als op zilveren voeten, en haar bruidegom, de herdersknaap hield haar bij de hand.

Zij lachte zóó, dat zelfs de goden meelachten en de hooge Hemelen weerklonken van hun vroolijkheid. Zij werd zorgeloos en dacht in het geheel niet meer aan haar plicht en aan de kleeren van de goden.

En wat haar getouw betreft — maanden en maanden gingen voorbij, zonder dat zij er naar omzag.

Ik moet nu leven — leven, zei ze. Ik wil nu mijn bestaan niet langer weven in het bonte web.

En de herdersknaap — haar bruidegom — nam haar in zijn armen, terwijl zij, met tranen en glimlachjes, het gezichtje borg aan zijn borst.

Zoo leefde zij haar leven.

Maar haar vader — de God van het Licht — werd boos.

Dat is te erg, zei hij. Is het meisje dwaas geworden? Begrijpt ze dan niet, dat iedereen in den Hemel haar uitlachen zal? En bovendien, wie moet nu de voorjaarskleederen voor de Goden weven?

Drie maal waarschuwde hij zijn dochter.

Drie maal lachte ze zachtjes voor zich heen en schudde het hoofd. Het was uw hand, die de deur opende, vader, zei ze en nu is er geen hand — noch in den Hemel — noch op de aarde, die haar weer sluiten kan.

Maar de vader zei, dat ze daarvan niet zoo zeker moest zijn, dat ze dat anders ondervinden zou.

En hij verbande den herdersknaap voor eeuwig naar de andere zijde van de glanzende rivier. Er kwamen eksters aanvliegen van heinde en ver. Ze spreidden hunne vleugels uit en maakten zoo een brooze brug over de rivier, waarlangs de herdersknaap henen schreed. Toen vlogen de eksters terug, naar alle oorden van de wereld en het weefmeisje kon haren bruidegom niet volgen.

Treurig was ze om aan te zien.

Lang, lang stond ze aan den oever van de glanzende rivier en strekte haar armen uit naar den herdersknaap, die eenzaam en verlaten zijn ossen dreef aan de andere zijde.

Lang, lang weende ze in het zand.

Lang, lang bleef ze denken aan wat ze verloren had — haar hoofd gebogen naar den grond.

Toen stond ze op en ging naar haar weefgetouw. Den doek, die het bedekte, wierp ze terzijde en ze nam haar spoeltje in de hand. Eeuwenlang verdriet, zei ze. Eeuwenlang verdriet... Toen liet ze het spoeltje weer vallen. Ik zal het niet kunnen dragen, snikte ze en steunde haar hoofdje tegen het getouw.

Maar na een poosje zei ze:

Toch zou ik niet meer willen zijn, zooals ik vroeger was. Ik had niet lief en ik weende niet. Ik was niet blij en ik was niet bedroefd. Nu heb ik lief en nu ween ik. Ik ken nu de blijdschap en ik ken het verdriet.

Haar tranen vielen als regendruppels, maar haar spoeltje nam ze op en vlijtig werkte ze aan de kleeren van de goden. Soms werd het web grijs van verdriet — soms rozerood van haar droomen. Maar de goden wilden die vreemde kleuren wel dragen en ook de vader van het meisje, de God van het Licht, was tevreden.

Dat is weer mijn lief, vlijtig meisje, zei hij. Nu is ze weer stil en gelukkig.

De stilte van de donkere wanhoop, snikte ze. Gelukkig! Ik ben het ongelukkigste schepsel van heel den Hemel.

Dat spijt me, zei de God van het Licht, maar wat is er aan te doen?

Geef mij mijn bruidegom terug.

Neen kind, dat kan ik niet. Hij is, op goddelijk bevel, voor altijd en eeuwig verbannen en dat kan nooit meer ongedaan gemaakt.

Dat wist ik, zei ze.

Maar iets kan ik voor je doen. Luister!

Op den zevenden dag van de zevende maan zal ik alle eksters te samen roepen uit alle einden van de wereld, opdat zij met elkander een brooze brug vormen over de glanzende rivier. Daar langs kan het weefmeisje henengaan naar den herdersknaap, die haar wacht.

En zoo gebeurde het.

Op den zevenden dag van de zevende maan kwamen de eksters van heinde en ver. Zij spreidden hunne vleugelen uit en vormden samen een brooze brug, waarlangs het weefmeisje overging.

Haar oogen waren glanzend als sterren en haar hart was licht als een vogel in haar borst.

Aan de andere zijde wachtte haar de herdersknaap.

En zoo is het nog.

Gij allen, die liefhebt, luistert!

Op den zevenden dag van de zevende maan zijn die twee bij elkander.

Maar als het regent en onweert, met wolken en hagel, zoodat de glanzende rivier woest en gezwollen is, dan kunnen de eksters geen brug maken voor het weefmeisje om over te gaan.

Daarom, gij allen die liefhebt, bidt dan den goden om mooi weer!

(Naar het Engelsch).

VERDWENEN OUDHEID.

.....” Fout ils valoir leur terre?
Ils rasent tout; ils rasent jusqu'au vif pour
grossir leur revenu; car c'est là la seule
frugalité de ces messieurs, gens d'ailleurs
qui..... LAFARGUE.

OP een laten herfstdag bleef ik stilstaan op mijn weg, in mijn denken gestoord door het werk van een paar mannen, dwergen, die bezig waren een fieren woudreus te vellen. De boom was al van zijn takken ontdaan en venijnig klonken de bijslagen, onder aan den naakten stam. De eik, die daar zeker al honderd jaren zijn schaduw neêrgeworpen had, was nog heelemaal gaaf, maar hij stond in den weg en kon rente opbrengen; natuurlijk!

Dit vonnis, dat met zoo veel kracht voltrokken werd, trof mij te meer, omdat ik nog onder den indruk was van wat ik, na een afwezigheid van eenige jaren, in mijn mooi dorp verdwenen en vernietigd had gevonden.

Vol illusie, had ik nog eens al de mooie plekken opgezocht, waarvan ik de liefste herinneringen had, maar heel mijn tocht was désillusie!

Ik was, langs een omweg over Rozendaal gegaan, om nog eens weer de mooie berkenlaan te zien, aan den rand van het dennenbosch; maar ik kon mij niet goed oriënteren en vond eindelijk een kale vlakte, met afgezaagde boom-wortels en opgestapelde takkenbossen; daarlangs onbeschermd, aan zon en storm prijsgegeven, de zilverschaduw stammen der „Ladies of the wood” zooals Thomson ze noemde.

Teleurgesteld liep ik door naar Velp, het eertijds aristocratische dorp, met deftige kasteelen en buitenplaatsen. Al op weg daarheen vond ik zwaar belommerde tuinen door huizen vervangen; het oude *Overbeek*, dat groen omhuilt en koel omspoeld door frisschen stroom in stille rust daar eeuwen had gelegen, was verdwenen; met geweld van dynamiet zoo 'k hoorde, uit elkaar gehaald en moderne villas tierden welig op de plek, als paddestoelen op de vermoldde wortels van een afgezaagden boom.

Beekhuizen leek ingesnoerd en kaler geworden en onwillekeurig dacht ik aan de woorden van Guido Gezelle:

„Heb toch meêlij, menschen, meêlij,
Met de mooie boomen Gods.”

Mijn doel was verder: een tusschen zwaar geboomte liggend landhuis, waar 'k vaak in jonge jaren had getoefd en dat als een oase in schaduwkoelte, voorbij zonnige korenvelden lag. Al naderend was 't of ik droomde; ik zag slechts daken van arbeiders-woningen en, zoekend naar de oude oprij-laan, stond ik op een slagveld, bezaaid met boomen-liken; hier en daar lagen hoopen steenen als ruwe graftomben op de graven van die daar gestorven waren.

Ik stond geërgerd om mij heen te zien en vloekte haast de sterke hand die daar zoo meêdoogenloos had neêrgeveld, toen een stoere werkmans op mij toetrad en hoofdschuddend sprak: „Daor stao je van te kieke! 't Is God geklaagd! dat huus had nog wel honderd jare kenne staon”. Ik kon niet antwoorden; 'k voelde een prop in mijn keel, en gaf den man een kwartje uit sympathie.

Ik wendde mij om en voelde mij onweêrstaanbaar aangetrokken naar de plek waar 'k zoo menigmaal in jeugddroomen had rondgedwaald. Ik stapte over al de gevallen boomen, die den weg versperden en wier stammen, eens vol welig loover, nu lagen te blakeren in de zon.

De vijver, waaromheen goudgele Irissen hun zomerpracht in het water weerspiegelden, was volgegooid met vuil en takkenbossen. Ik zocht naar een greep eeuwen-oude bosch-essen op het groote grasveld, die echt aartvaderlijk, hun armen strekten over wie er onder rusten wou; maar overal slechts kale woestenij.

Een eenzame den waar vroeger een ooievaarsgezin, vroolijk klepperend, als geluksbode verwelkomd werd, was nog gespaard, maar 't nest was weg, even als het oude huis, waar ik zoo menigmaal van gulle gastvrijheid had genoten; 'k herdacht de vroolijke uren die 'k er had doorgebracht, en de droevige die 'k er had meê doorleefd, en eindelijk, in stug materialisme vroeg ik me zelf af, welk voordeel voor eigenaar en dorpelingen er wel zou zijn in een kale vlakte bouw- en weiland, om het ontijdig sloopen van bosch en gebouw te rechtvaardigen?

In Frankrijk en in Italië heeft men de treurige gevolgen van overdreven boschuitroeiing ondervonden, en kosten noch moeite gespaard om terug te krijgen wat vroegere generaties hebben vernietigd.

In Nederland was 't noodig dat een vereeniging zich vormde tot het behoud van natuurschoon, om het ruwe vandalisme

tegen te gaan. Dank zij deze vereeniging werden, in de laatste jaren, de twee uitgestrekte bosschen, het Leuvenumsche Bosch en Hagenau gespaard, en wie zijn vaderland lief heeft, kan dat op schoone wijze toonen door deze Vereeniging met een jaarlijksche bijdrage te steunen.

BUITEN.

HET is de laatste dag in Juli; duizend wersten in den omstreken strekt zich Rusland, het vaderland, uit. De gansche hemel is als overgoten met blauw; slechts een enkel wolkje, half ermee samengesmolten, zweeft voorbij. Het is warm; men voelt geen zuchtje! De lucht ruikt naar versch gemolken melk.

Helder klinkt het gezang der leeuweriken; de kropduiven kirren; bijna geluidloos vliegen de zwaluwen voorbij; de paarden snuiven en kauwen; de honden blaffen niet, maar staan rustig te kwispelstaarten.

Het ruikt naar rook en naar gras — ook een beetje naar teer en leder. De hennep staat krachtig en verspreidt zijn bedwelmenden, maar niet onaangenamen geur.

Door een diepe, zacht glooiende kloof, die aan beide zijden met wilgen begroeid is, stroomt een riviertje. Onder de lichtende schuimende golfjes schijnen de kiezelstenen op den bodem te trillen. Aan den verre horizon, daar waar aarde en hemel ineen smelten, teekent zich de blauwe lijn af van een breede rivier.

Aan deze zijde van de kloof staan eenige goed onderhouden graanschuren met stijf gesloten deuren. Aan den overkant ziet men vijf, zes hutten van dennenstammen, met daken van geschaafd hout. Boven ieder dak steekt een spreekwennest uit op een hoogen staak, en boven iederen ingang vindt men een uit blik geslagen paardje met steile manen. Het oneffen glas der vensters schittert in al de kleuren van den regenboog. De luiken zijn beschilderd met bloemvazen. Voor elke hut staat een nette, kleine bank; hier en daar ligt een poes, de doorschijnende oortjes gespitst, als een kluwen in elkaar gerold, te slapen. Koel en donker ligt het woonvertrek achter de hooge stoep.

Ik lig op een uitgespreide paardendecken vlak aan den rand van de kloof; groote bossen pas gemaaid hooi verspreiden een bijna al te sterken geur. De slimme boeren hebben het hooi voor hun hutten uitgestrooid om het nog wat in de zon te laten drogen eer het geborgen wordt. Wat zal het dan lekker zijn, erin te slapen!

Kinderen steken al spelend hun krulkopjes boven de bossen hooi uit; kippen happen naar vliegen en kevertjes; een jonge hond woelt met zijn witte snoetje in de dooreen geworpen halmen.

Ginds staan een paar jonge mannen in hun witte hemden met de lage gordels en hun zware, geboorde laarzen tegen een uitgespannen boerenwagen geleund; hun tanden glinsteren terwijl zij elkanders grappen gevat beantwoorden.

Uit een der vensters kijkt het ronde gelaat van een jonge vrouw; zij licht, nu eens om hun woorden, dan weer tegen de kinderen beneden in het opgestapelde hooi.

Een ander boerinnetje haalt met krachtigen arm den zwaren, natten emmer uit den put omhoog. De emmer trilt en slingert aan het touw, waardoor lange, glinsterende druppels naar beneden vallen.

Vóór mij staat de oude waardin, in een geruit jak en met nieuwe schoenen aan.

Drie rijen dikke kralen van geblazen glas omsluiten haar mageren bruinen hals. Om het grijze hoofd draagt zij een gele doek met roode moesjes, die laag over de glanslooze oogen is getrokken.

Maar die oude oogen glimlachen zoo vriendelijk; het geheele rimpelige gelaat glimlacht. Het oudje zal niet ver van de zeventig zijn, maar men kan zien dat zij in haar jeugd een schoonheid is geweest.

In de bruinverbrande rechterhand houdt zij een kan koude, niet afgeroomde melk, zoo juist uit den kelder gehaald: dikke druppels hangen als paarlen langs den rand.

Op de vlakke linkerhand biedt het vrouwtje mij een dikke snede nog warm brood aan.

— „Eet smakelijk, reiziger, en wees welkom!”

Een haan begint te kraaien en slaat haastig met de vleugels. Uit het stalletje antwoordt een kalf met langgerekt geloei.

— „Wat een haver!” klinkt de stem van mijn koetsier.

O die tevredenheid, die overvloed, die zalige rust van het vrije Russische landleven! Zelfs de stilte is weldoend.

En ik denk onwillekeurig: Wat kan ons hier het kruis op den koepel der Aya Sofia te Constantinopel schelen en al dat andere, waarover wij stadsmenschen ons zoo druk maken.

(Naar het Russisch van IVAN TURGENIEF)
Uit de „Gedichten in Proza”.

VERBETERING.

Ter verbetering van een minder juiste mededeeling in het artikel: Het tuindorp „Het Lansink” te Hengelo, opgenomen in ons nummer van 5 October 11., bericht de schrijver, de heer De Greeff, ons, dat het wegenplan voor het park is ontworpen door den heer P. H. Watz, tuinarchitect te Apeldoorn, en dat door dezen, in overleg met den heer Karel Muller, architect te Amsterdam, dit plan is uitgevoerd.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HERINGA-STATE. HOOFD- EN POORTGEBOUW, VAN DEN WESTKANT GEZIEN.

HERINGA-STATE EN HET POPTA-GASTHUIS TE MARSUM BIJ LEEUWARDEN.

AN de zuidelijke helling van de terp, waarop het dorp Marsum (gemeente Menaldumadeel) is gelegen, verheft zich te midden van lommerrijk geboomte, als eenig overgebleven representant der adellijke huizen ten platten lande in Friesland: Heringa-State. 1)

In uiterlijk komt zij geheel overeen met de meeste dier — helaas, thans verdwenen! — herinneringen aan den machtigen Frieschen adel, zooals die daar in het laatst der 15e en vooral in de 16e eeuw zetelde in betrekkelijk kleine ridderhuizen: breede dwarshuizen met hoog zadeldak, smalle zijgevels, en een traptoren aan den achterkant, waar soms een vleugel aangebouwd was. Maar behalve om dit typische, is zij wegens de aantrekkelijkheid harer vrije omgeving, te midden van breede singels en grachten, om hare schilderachtige inrijpoort en rijke interieurs een bezoek van landgenoot en vreemdeling ten volle waard.

Dat althans dit monument uit Friesland's verleden tot op den huidigen dag nog bewaard gebleven is, dankt men aan de gunstige beschikkingen van den laatsten eigenaar, Dr. H. Popta, die het bij zijn versterven in 1712 naliet als eene stichting, waaraan verbonden is het op korten afstand gelegen in 1711 door hem opgerichte gasthuis, dat sedert den naam draagt van Popta-gasthuis.

Alvorens echter de beschrijving van het Popta-Slot (zoo wordt n.l. in de wandeling Heringa-State genoemd) en het Gasthuis te doen volgen, enkele woorden — tot beter begrip van een en ander — vooraf.

Als eerste bewoners van het Slot* zijn ons bekend Jhr. Eelcke van Heringa en diens tweede vrouw, Jvr. Womck van Jongema; eerstgenoemde werd in 1566 om zijn vrijheidminnenden geest met vele andere Edelen uit zijn gewest verbannen.

Daarna schijnt „Heringa” voor korten tijd bewoond te zijn geweest door hun zoon Jhr. Eade Heringa van Jongema, „Hoefling tho Rauwerd ende Marsum”, zooals zijn grafzerk in de kerk

te Rauwerd aangeeft, en die om dezelfde redenen als zijn vader, met zijne vrouw Anna van Roorda de vlucht nam naar Emden, waar zij in 1585, hij het jaar daarop, overleed.

Hun dochter, Jvr. Womck van Heringa, huwde met Jhr. Tjallingh van Eysinga, Grietman van Menaldumadeel; beiden woonde op Heringa-State. Hij stierf op 41-jarigen leeftijd in 1603 op H.-St.; zij overleed in het kraambed in 1596, na bevallen te zijn van twee zoons, Hessel en Tjallingh.

Deze laatste, Jhr. Tjallingh van Eysinga (geb. 1596, gest. 1653), vermoedelijk eerst Grietman van Rauwerderhem, was later Grietman van Menaldumadeel; hij was gehuwd met Jvr. Eets van Hiddema. Veel oudersmart is door dit echtpaar op „Heringa” geleden, want zes hunner kinderen moesten zij in betrekkelijk korten tijd missen: Eade in 1626, Womck in 1627, Otto in 1628, Womck in 1631, Otto in 1631 en Eade in 1633; alle zes liggen in de kerk te Marsum begraven.

De laatste der Eysinga's, die de State bewoonde, was hun dochter Juffr. Anna van Eysinga, die ongehuwd gebleven zijnde, in Oct. 1676 overleed. Aan haar herinnert nog de besneden eikenhouten bank in de kerk te Marsum met het jaartal 1671.

In 1688 werd Dr. Popta eigenaar van Heringa-State door koop van de erfenamen van wijlen vrouwe Aaltje van Eysinga (zuster van de zooveen genoemde Anna,) weduwe van wijlen haar neef, Frans van Eysinga van Jongema, in zijn leven Grietman van Leeuwarderadeel. De State, groot 60 Pondemaat (22 Hectare), werd door hem gekocht per pondemaat voor 160 Goudguldens à 28 stuivers het stuk, versmeltende alles in den koop, zoowel de State enz., als het gestoelte onder den kelder in die kerk. 1)

Dr. Henricus Popta, 2) gesproten uit eene Doopsgezinde, Harlinger, misschien vroeger Leeuwarder familie, was de zoon van Tiebbe Jacobs Popta, Schrijver bij eene Compagnie te Voet te Leeuwarden en Walckien Henderica Hanenburg. Hij werd geboren te Leeuwarden, den 3en Mei 1635. Weinig had het gescheeld, of hij was vroeg gestorven, want in zijne jeugd had hij

1) *state*, in Friesland (elders *stede*) oorspronkelijk = adellijk landgoed, terwijl *sate* aldaar een buitengoed aanduidde van een (onedele) eigenerfde, thans de naam van alle groote boerderijen, en men *stins* (afgesleten vorm van *stienhûs* = steenhuis) bezigde voor een versterkt kasteel van een Friesch edelman in de middeleeuwen.

1) Blijkens Proclamatieboek van Menaldumadeel, 19 Febr. 1688.

2) Soms *Van Popta* genoemd, doch ten onrechte, volgens brieven ter Prov. Bibliotheek te Leeuwarden.

„wel seven vierendeels jaaren geworsteld met de overblyvselen „van de pestilente sieckte” welke in het jaar 1656 en daarna woedde, en waaraan zijn eenige broer Jacobus inmiddels overleden was. Henricus kwam evenwel de gevreesde ziekte te boven, studeerde daarop aan de Universiteit te Franeker en werd aldaar den 15 Sept. 1659 „tot Leeraer in de Regten publijcq ingehuldigt”. Drie-en-vijftig jaren lang heeft hij daarna met veel succes de Advocature bekleed voor het Hof van Friesland.

Te Leeuwarden bewoonde hij het huis op de zuidzijde der Nieuwstad (thans lett. G., N° 58), waarnaast het fraaie Popta-poortje 1), dragende het jaartal 1696, nog aan hem herinnert.

„Twee-en-twintig jaren lang behoorde hij tot de acht oudste advocaten van den Hove van Friesland, en was zelfs acht à negen jaren lang hun hoofd.

„Een matig capitaal van syne Ouderen geërfd hebbende, heeft „(hij) verder door Suinigheit en groote Practijk in syn lange leef- „tijd seer considerabele goederen byeenvergadert”, waardoor hij o.m. in staat werd gesteld in 1688 de State Heringa nabij de plaats zijner inwoning aan te koopen.

Van zijne „suinigheit” getuigt ook de vervaardiger zijner „Rouwklacht”: 2)

„Besiet men verder eens, sijn gantsche Levens Wandel,

„Hy was beleeft, en gansch minzaam in sijnen handel,

„Sijn dagelijks ommegangh, was altoos even recht,

„Sijn Stoet die was niet hoogh, sijn Kleed'ren waren slecht.

„Sijn Rijckdom was wel groot, die kond' de toets wel dragen,

„De nederigheid nochtans, dat was sijn gansch behagen”.

Bij al die nederigheid schijnt hij echter — zooals ontegenzeggelijk uit zijne uiterste wilsbeschikking blijkt — op sommige punten overdreven ijdel te zijn geweest, eene eigenschap, welke met betrekking tot zijn wapen aan eene ware wapen-manie grensde.

Dr. Popta was een bijzonder godsdienstig man, een ijverig Menoniet, en de weldadige geest, welke hem bezield, was aanleiding, dat hij — naast de vele milde daden gedurende zijn leven — als teeken van dankbaarheid na zijn dood een huis voor nooddrufftigen binnen zijne geboorteplaats Leeuwarden wenschte te doen oprichten. Doch dit plan werd bij het klimmen zijner jaren gewijzigd.

Niet Leeuwarden werd daartoe aangewezen, maar Marsum, de plaats „welke in syn jonge jeugd 't voorwerp van syne kinder- „lycke uijtspanningen en vermaakingen is geweest, en welke in „syn ouderdom en luijster soo meenigmael verstrekt heeft tot een „soete ruste van syne meenigvuldige bezigheden”. 3) En nog bij het leven van Popta werd aangevangen met den bouw van zijn „arme Vrouwen Gasthuis”, dat hij tot zijne universeele erfgenaam maakte.

Naast deze philanthropische instelling stichtte hij nog zes beurzen, elke van f 200 's jaars, om „ses jonglingen manspersoonen” (blijkbaar was hij de emancipatie der vrouwen niet toegedaan) te „laten studeeren hetsy in de rechten, medicinen off Theologie „off diergelycke faculteit nae des jongelings verkiesinge”, en legateerde hij verder verschillende sommen aan kerkgenootschappen, bijzondere instellingen en personen, alles breeder omschreven bij zijne testamentaire beschikking, welke van tijd tot tijd, stuksgewijze, eigenhandig door hem geschreven en slechts negen dagen vóór zijn dood voltooid werd. 4) Na eene onverwachte ziekte van achttien dagen ontsiep hij kalm den 7 Nov. 1712, 's avonds omstreeks zeven uur en werd „hoogh- „statelijck ter Aerden bestelt, den „XXI des selven Iaers” (volgens de „Rouw-Klacht”) in de Galileeër kerk te Leeuwarden, waar een kunstig bewerkte, dubbele grafsteen, van zijn wapen voorzien, de laatste rustplaats dekt van den man, die — zelf ongetrouwd gebleven zijnde — na zijn dood aan honderden vrouwen een onbekommerden ouden dag bezorgde, aan tal van jongelieden het verwerven eener eervolle carrière mogelijk maakte en aan Friesland het ongestoord bezit van het eenig overgebleven adellijk slot schonk.

* * *

Gaan we thans over tot eene beschouwing in grove trekken van

1) Later genoemd „Struivings” poortje; zie hiervoor: Eekhoff, W. „Geschiedk. Beschr. v. Leeuwarden”, Dl. I, bl. 193 en Aant. 54 op bl. 347.

2) Rouw-Klacht over het droevig afsterven van den Hoog-geleerden en Wydt-beroemden Heer, de Heer Henricus van Popta, etc. 1712. T. Tarquinii.

3) Volgens de Inwijdings-rede v. h. Gasthuis door Dr. S. Gerroltsma.

4) Van dit testament, dat verscheidene interessante bijzonderheden bevat en waaruit ook voor onzen tekst meermalen geput werd, komt eene copie voor ter Prov. Biblioth. te Leeuwarden; gedeeltelijk vindt men het afgedrukt bij een artikel over hetzelfde onderwerp van de hand van Majoor F. de Bas in „De Huisvriend”, Jrg. 1885.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HERINGA-STATE. HET POORTGEBOUW, VAN TERZIJDE GEZIEN.

bovengenoemde gebouwen, aan de hand van de bij dit artikel geplaatste fraaie afbeeldingen.

HERINGA-STATE.

In de jaren 1906—1908 is de state grondig gerestaureerd door den Haagschen architect J. F. L. Frowein, bij welke gelegenheid de van herstelling afkomstige kleine steen der buitenmuren geheel vervangen is door zoogenaamde „oude Friezen” in het zware formaat, afkomstig van elders afgebroken gebouwen, o.a. van den ouden toren te Peins, uit terpen, enz.

Behalve deze jongste restauratie zijn in hoofdzaak twee bouw-

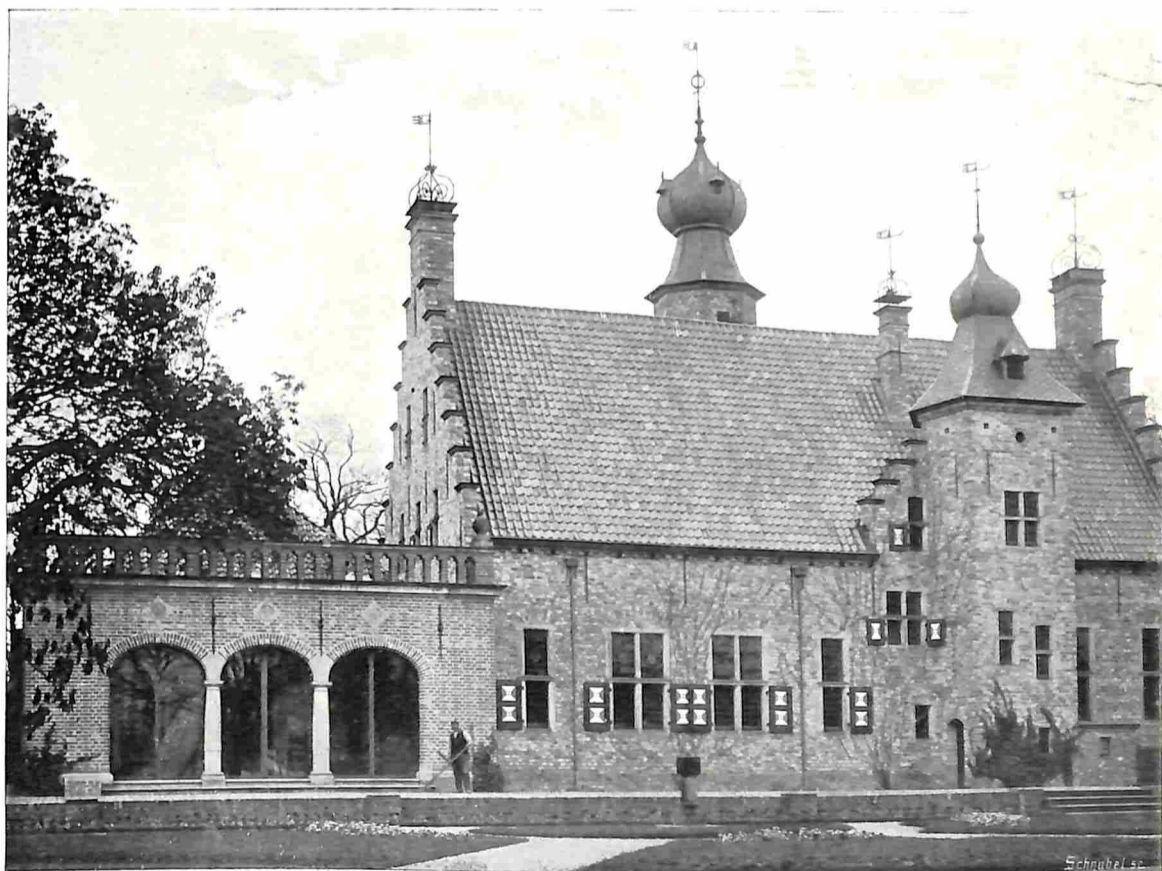

Foto Aug. F. W. Vogt.

HERINGA-STATE. ACHTERGEVEL.

perioden te onderscheiden 1). De oudste, waarin het slot gebouwd werd, valt omstreeks het tweede kwartaal der zestiende eeuw, den tijd alzoo, waarin o.a. de karakteristieke toren van het naburige Deinum ontstaan is. De tweede periode begint ongeveer tegen het jaar 1631, in een tijdperk van bloei voor geheel Friesland, dat van tegen 1600 tot omstreeks het jaar 1670 duurde en zich door een algemeen opleven kenmerkte. 2) Jhr. Tjallingh van Eysinga, de toenmalige bewoner, niet meer tevreden met de oude inrichting, liet toen belangrijke veranderingen aanbrengen, zooals we terloops zullen opmerken.

Tegenover de kerk te Marsum is een weg, die naar de state leidt. Vroeger grensde zij aan het bedehuis, zooals men op vele plaatsen in Friesland nog kan nagaan, b.v. Martena-State te Kornjum, Wiarda-State te Goutum enz.

Met het front naar dezen weg gekeerd staat het geheel vrijstaande, monumentale poortgebouw met zijn door gelen zandsteen versierden fraaien trapgevel.

Dit belangrijk overblijfsel uit de periode 1631, niet geheel in oorspronkelijken toestand, is buiten de jongste restauratie gehouden, en wint het met zijn uit het lood gezakte lijnen in schijderachtigheid van het zeer correct gemetselde slot.

Boven de bovenste waterlijst van den frontgevel (zie de voorplaat) vindt men tusschen twee smalle vensters in een versierdenis een in zandsteen gehouwen wapenschild: de dubbele adelaar in het veld, gedekt door de keizerskroon; beneden die lijst komen op een zandsteen band vier tweetallen wapenschilden, thans met in kleuren geschilderde wapenfiguren voor. De namen der geslachten, die ze voerden worden naast elkaar en relief gevonden op de twee cartouches tusschen die schilden, aldus:

EYSSINGA. IVCCAMA
HARINXMA IOVSMA

HERINGA. IONGAMA
ROORDA SASSINGA

klaarblijkelijk de namen der geslachten van de ouders, groot- en overgrootouders, zoo van moeders- als van vaderszijde van Jhr. Tjallingh van Eysinga, 3) den vierden slotbewoner en blijkbaar stichter van het poortgebouw, volgens het opschrift van de zandsteen cartouches boven de benedenste waterlijst: Anno D^o (sic!) 1631

ANNO D^o

CLIO. IO. CXXXI

De smalle vensters, uitwaarts boven deze cartouches, kunnen voor de onderste helft gesloten worden door luiken, welke evenals de overige voor de vensters van het eigenlijke slot, thans overhoeks beschilderd zijn in de heraldieke kleuren van het Popta wapen: blauw-wit.

Tusschen deze vensters treft men het hoofdwapen aan, met het helmteken van het Eysinga-wapen (een uitkomende naar rechts gewende leeuw tusschen twee struisveeren), doch waarvan de oorspronkelijke figuren in het schild, de drie heraldieke rozen der Eysinga's, geplaatst 2, 1, vervangen zijn door die van Dr. Popta, twee zespuntige sterren naast elkaar met eene lelie er onder. 4)

Onder het hoofdwapen staat:

Dr. H. van Popta
Op HEERINGA.

1) Volgens Boeles, Mr. C. P. J. A. in het Bulletin v. d. Ned. Oudheidk. Bond Jrg. 1912; blz. 34 v. d. overdruk.

2) de Boer, Dr. T. J., „De Friesche kleiboer”, in het Tweemaandel. Tijdschrift etc. Jrg. 1897/98; blz. 406.

3) Eene omschrijving van deze acht wapens wordt aangetroffen in „De Friesche Adelaar”, Jrg. 1887, bl. 4 en 5.

De kwartierstaat van Jhr. Tjallingh van Eysinga vindt men in de Friesche Volksalmanak, Jrg. 1888, bl. 203.

4) Zie omtrent die wapenverandering: Wenning, H. Het Popta-wapen op Heringa-State te Marssum en op den Popta-schotel; Fr. Volksalm Jrg. 1888, bl. 199—214.

De geheele voorgevel van het poortgebouw is opgetrokken uit roode baksteen, het overige deel, evenals het bevallige zevenzijdige torentje aan den noordkant uit gele: door overstrijking met eene matte bruin-roode verfstof heeft men sommige gele steenen rood geïmiteerd en eene doorlopende roode horizontale band aangebracht om de eentonigheid eenigszins te breken, wat op een afstand gezien geen onaardig effect oplevert: zie de bovenste afb. op bladz. 499, waarop men tevens het eenige venster ziet waarvan het kozijn nog uit zandsteen bestaat: alle overige raamkozijnen van het poortgebouw zijn thans van hout. In de poort vormen twee zware eikenhouten deuren de afsluiting tot het voorplein. Op de rechterdeur vindt men eene massieve ijzeren klopper, terwijl in de linker een kleiner deurtje is gelaten. In dit deurtje bevindt zich op manshoogte eene merkwaardige, stevig getraliede opening, om te kunnen zien met wie men te doen had, als er geklopt werd (!), eertijds noodig om veilig te zijn, al was het maar voor de zoogenaamde „nachtbidlers”, en ons herinnerende aan de dagen toen, bij het gedurig toenemen der talrijke bedelaars en landloopers, over de geheele provincie tommeele boevenjachten werden georganiseerd. 1)

Achter de beide groote toegangsdeuren der poort bevindt zich links eene deur welke toegang verschaft tot de trap in het torentje. Deze opgaande komt men op eene zoldering, welke — volgens getuigenis van ouden van dagen — omstreeks het begin der vorige eeuw nog schijnt bewoond te zijn geweest, hetgeen ook hier en daar door den tegenwoordigen toestand nog wordt bevestigd. Van hier leidt een trap naar een tweeden en vervolgens naar een derden zolder, de laatste schaars verlicht door het ruitje in de bovenste zandsteen cartouche van den voorgevel.

De twee bovenste zolderingen strekken tot verblijfplaats van een groot aantal half-wilde veldduiven, zoogen. „gibben”, zeker wel ten getale van een paar honderd stuks. 2) De poort doorgaande komt men op 't kleine voorplein (vergelijk de afb. op deze blz.), langs de beide gracht-zijden omgeven door een laag muurtje, als voortzetting van de steil uit 't water oprijzende walmuur, en aan den zuidkant begrensd door het bewaardershuis, de voormalige boerderij of „het koe-huis met de boerecamer”: aan het noordelijk uiteinde vinden muurtje en walmuur voortzetting in den noordelijken (of water-)gevel.

De oostelijke gevel met haar traptoren, geheel door de zorgvuldig onderhouden tuin met hare frissche gazons begrensd, doch minder schilderachtig, komt vollediger voor op de onderste afb. van de vorige blz.

Daarop ziet men links ook duidelijk de eerst bij de jongste restauratie gebouwde serre, door den heer Frowein ontworpen naar de gaanderijen rondom het Haagsche Binnenhof.

De hoofdtoren aan den westkant, welke de frontgevel in twee deelen scheidt (zie de afb. op deze blz.) had in de 19e eeuw een nieuwen mantel gekregen. Bij de laatste restauratie werd zij, ter wille der eenvormigheid, tot den grond toe afgebroken en werd

1) vgl. eene „Aanschrijving, tot het houden van eene algemeene „Boevenjacht op den 6 Junij, 's avonds en 's nachts, en den volgende „dag en nacht, met huiszoekingen, gevangenneming en overbreng van alle „Vagebonden, Knevelaars, Heerloose Soldaten, Bedelaars en ander geboete, „die zij zullen kunnen ontdekken” 31 Mei 1603.

2) Deze „gibben” trof men vroeger in ruimere mate in Friesland aan, zoowel op het platteland als in de steden. Zij zochten dan hun voedsel op de straten, broedden op torens — waarin vaak atzonderlijke „gibbengaten” waren aangebracht — en oude gebouwen en leelden en teelden alzoo was o.m. zulk een „gibbetoren” en ook als zódanig is nog dit poortgebouw eene merkwaardigheid uit vroegere dagen.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HERINGA-STATE. VOORGEVEL.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HERINGA-STATE. GANG OP DEN INSTEK.

opgetrokken uit de vroeger vermelde zware steen. Uiteene daarbij ontdekte boog met schuif (tot waterinlating) aan de voet van den toren 1) bleek toen, dat ook de frontgevel vroeger uit het water oprees en de toreningang dus oorspronkelijk over eene brug bereikt werd.

De hoofdingang van den toren dagteekent uit de periode 1631.

De steen met het Popta-wapen boven den ingang bevond zich oorspronkelijk in eene boerderij — eigendom van Dr. Popta — onder Kornjum en droeg het jaartal 1687; in 1879 kreeg zij hare bestemming in den toren, nadat het jaartal er afgebeiteld was. 2)

Op elk der vier hoeken van den toren bevindt zich bovenaan een zittend leeuwje, dat een wapenschild vasthoudt met de wapenfiguren van Dr. Popta.

Onmiddellijk links van den toren ziet men gedeeltelijk de deur, waardoor men, een trap afgaande van het slotplein, de keuken betreedt.

Boven een gedeelte van den hoofdingang werd bij de jongste restauratie eene insteekverdieping aangebracht, waarvoor de architect aanwijzingen vond in het muurwerk. Van die uitgebroken, doch thans herstellende verdieping is nog het kleine raampje, dat men onder de gootlijst, rechts van den toren, ziet.

Door de deur van den toren binnentredende komt men in eene breede gang (zie de afbeeldingen op deze bladzijde) aan den wand waarvan men o.a. het kunstig besneden wapenbord van Dr. Popta met zijn overlijdensdatum

OBIT DIE VII Novembris
MDCCXII

benevens het geschilderd portret van Gerlant van Hemmema ziet hangen.

Het fraai gemetselde poortje, thans rechts aan het uiteinde van den gang, bevat in zijn top, in zandsteen, de bekende voorstelling van den geketende, door diens dochter in zijne gevangenschap gezoogd, teneinde hem aldus den hongerdood te doen ontgaan.

Dit poortje geeft door een portaal toegang tot een deel der oude boerderij van het slot, waarin na de laatste restauratie — onder leiding van den Voogd

1) Mede werd toen diep onder den toren een dichtgeraakte put ontdekt.

2) Zoo vindt men thans nog in den frontgevel der boerderij, even ten westen van Marsum en eigendom der Stichting een steen met het dubbele Popta-wapen onder het helmteken der Eysinga's; een tiental jaren geleden zag schrijver dezes haar ingemetseld in een varkenshok (!) nabij de kerk.

Mr. W. B. Buma — in aansluiting aan de Groote Zaal eene smaakvol gemeubelde ontvangkamer, in Lodewijk XVI-stijl is ingericht, naar een voorbeeld op Harsta-State te Hogebeintum. Van twee bestaande kamers werd hier één gemaakt: het schoorsteenstuk van één daarvan, een geschilderd bloemstuk, dat gespaard bleef, is gesigneerd: *F. Swart 1782*. In deze kamer trekt voornamelijk eene besneden notenhouten kast de aandacht.

(Wordt vervolgd).

N. J. WARINGA.

EEN BLIK IN DE DIEPTE.

Naar EDWIN MARKHAM. 1)

Ik blikte 's nachts en zag Semiramis
Met al haar droeve duiven om haar hoofd
Zich wiegen op een ouden weg der Hel,
Verflenst en blind, al neurend naar de maan
Refreintjes lied, die eertijds men haar zong
Op Niniveh's verlichte dakenstad.
En schaat'rend ging haar stem met ratelklank:
„De horens! o, zij gillen weer terug —
Zij boorden door den nacht van Babylon,
En gilden verder voort door Niniveh.

Terug, terug, gij bevende onheilsbcôn!
Laat los mijn haar: ik ben de Koningin,
Een wervelwind, een zwaardengloed die dempt
Oproer'ge steden. Schokke de ijs'ren tred,
Van legers de aarde. Ziet, gij torens hoog,
Assyria trekt langs u op den wind!”
Zoo beuzelbabbelt ze op den ouden weg,
Nu steden, op deze aard tot stof vergaan,
Weer levend worden in haar dwar'lend brein —
Zij beuzelt aldoor; — is haar stem reeds dood,
Nôg gaan haar moede lippen zonder klank.

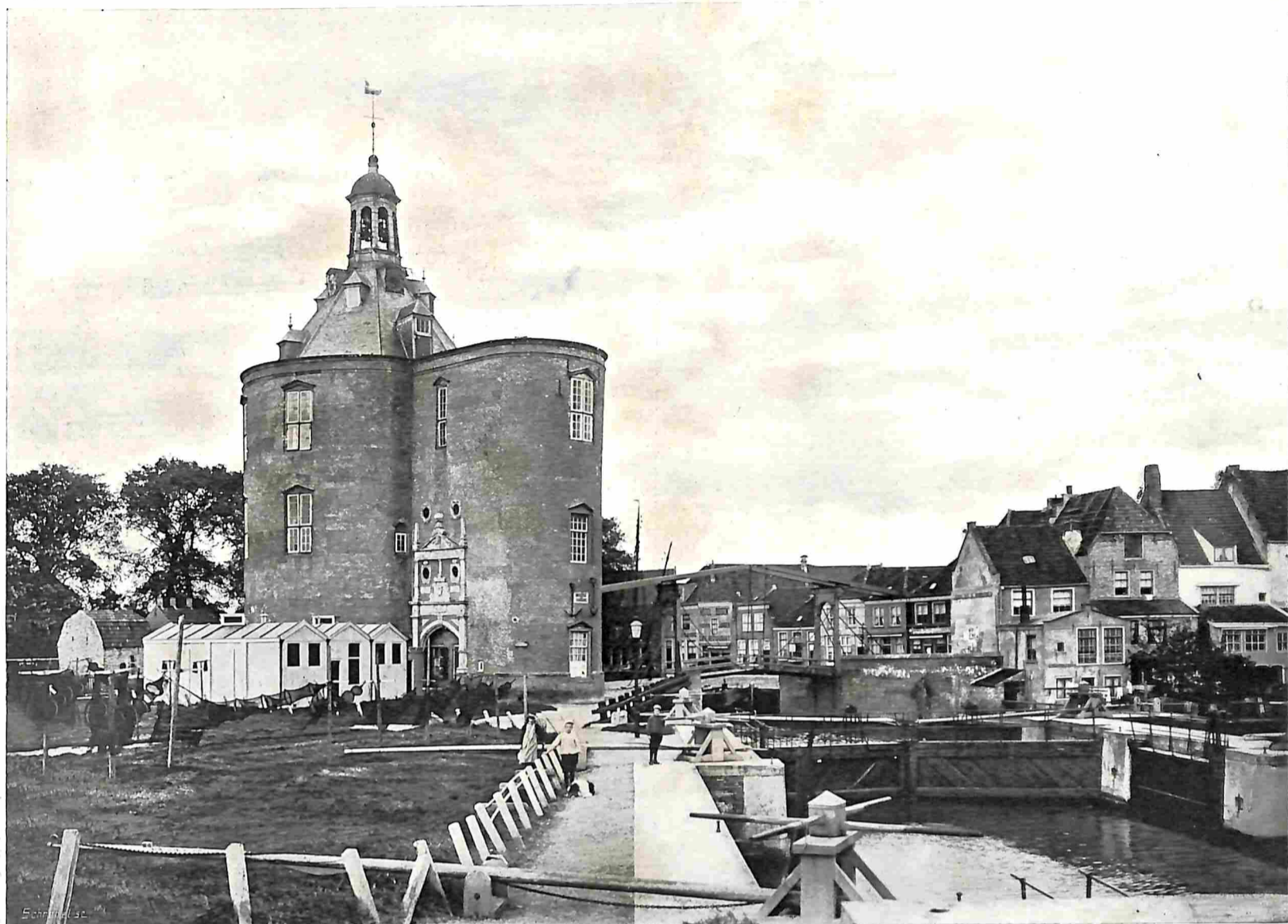
EDWARD B. KOSTER.

1) Edwin Markham, de grootste Amerikaansche dichter van dezen tijd. Aan het eind van een opstel over hem in mijn „Studiën in Kunst en Kritiek” vertaalde ik zijn bekendste gedicht „The Man with the Hoe”, dat hem in de eerste plaats beroemd heeft gemaakt. E. B. K.

Foto Aug. F. W. Vogt.

HERINGA-STATE. GANG OP DEN INSTEK MET VROEGEREN UITGANG.

STADSGEZICHT TE ENKHUIZEN. DE DROMMEDARIS EN DE SCHUTKOLK.

HET GEZICHT OP DEN DROMMEDARIS IS ER OOK AL NIET MOOIER OP GEWORDEN DOOR DE NOG NIET LANG GELEDEN DAARBIJ VAN RIJKSWEGE GEBOUWDE CHOLERABARAK MET ONTSMETTINGSOVEN. MEN VRAAGT ZICH VERBAASD AF, OF 'T NU BEPAALD NOODZAKELIJK WAS, DIT LEELIJKE GEBOUWTJE VOOR HET OUDE BOUWERK TE PLAATSEN.

EEN MOOIE STAD IN GEVAAR.

WE bedoelen Enkhuizen, de aloude veste en havenstad, uiterste wacht van West-Friesland in de Zuiderzee. Het zal aan weinigen ontgaan zijn, dat de bladen in de laatste weken telkens weer melding moesten maken, hoe ettelijke der schoonste overblijfselen

onzer zeventiende-eeuwsche eigen bouwkunst ginds in gevaar zijn. Afbraak en amovatie, schade aan den schilderachtigen stadsaانبlick door voorgeplaatst modern bouwsel, niets minder dan dat moest vermeld en begrijpelijk is de verontwaardiging daarover bij allen in den lande, die voelen voor onze architectuur, ons eigen Hollandsch stedenkarakter, onze nationale beteekenis en de ideële fondsen, waarvan onze oude bouwwerken zulk een onmiskenbaar kenteken uitmaken.

Enkhuizen! — We kennen de stad, zoo rijk nog met haar overblijfselen van een roemvol verleden en een afgesloten, hoogstaande beschavingsperiode, niettegenstaande de nivelleerende moderne verkeersmiddelen haar hebben doen herleven uit de rij der villes-mortes, welke zich als een immortellenkrans om de Zuiderzee slingerde. Aan haar denken is haar weer vóór ons zien, de blonde stad, beheerscht door den typischen Drommedaristoren, het ranke lijnenspel van den veel euderen St. Pancras- of Zuidertoren, het kloeke en statige Raadhuis in den breeden stijl van Jacob van Campen en den massalen bouw der Sint-Gomarus- of Westerkerk.

Enkhuizen, de frissche stad van roode daken en grijs verweerde, eeuwenoude gevels van boom en tuinengroen doorschoten, in 't zonlicht dommelend achter de luchtblauw spiegelende havenkom, waar de voorgrond gestoffeerd is met het pittig bewegen van bidders en schokkers en het rustig gebaren der in kleeding zoo echt aan hun bedrijf aangepaste Zuiderzeevisschers.

Aan haar denken is over die Oud-Hollandsche stad weer het hooggestemde, zilveren klokkenlied van de torentansen te hooren optinkelen en verijlen in de van zeewind doorwuide lucht. Als een visie zien we haar hoofdstraat met de nog op vele plaatsen bewaard gebleven zeventiende-eeuwsche topgevellijn, brokkelig van geveltrappen en hoog aangebrachte behouwen steenen of zijstukken en grauwege banden, waar bovenuit het veelkleurige, schitterende, rood der oude pannendaken in blij lachend kleurenspel wegschiet.

We willen niet opsommen wat daar het schoonheidsgevoelig oog wacht bij zomerzon en wintergrijs, — genoeg, 't is een mooie stad. En dat Enkhuizen nu is in gevaar en zijn burgers zijn door een aldaar bedreven handel in steden-mooi in miskrediet.

Er is daar nl. bekend geworden hoe door een particulier voor 11 à 1200 gulden een keurig oud poortje, staande in de Paktuinen, verkocht is aan een Heldersche firma. Werd aanvankelijk vermoed dat deze optrad voor buitenlandsche rekening, wij vernamen dat de aankoop meer speculatief is en het poortje dus voor zijn omgeving of voor ons land nog niet geheel als verloren beschouwd mag worden, daar het nog ter plaatse aanwezig is en vooralsnog geen nadere bestemming verkreeg. Intusschen zijn onder leiding van den Directeur van het Rijksmuseum afgietsels vervaardigd naar dit fraai gebeeldhouwde bouwwerkje en is reeds een aanvang gemaakt met de opstelling daarvan in de gipszaal van genoemd museum, terwijl de voormalige eigenaar van plan is te Enkhuizen een in beton uitgevoerde copie voor het poortje in de plaats te stellen.

Dit poortje is eigenlijk de omlijsting van de deur, die toegang geeft tot het kantoor van de Directie der Scheepstimmerwerf in de Paktuinen; aan die laan stonden oudtijds aanzienlijke koopmanshuizen, pakhuizen en werven langs den waterkant; van die gebouwen zijn er slechts enkele overgebleven.

Het vraagt allereerst de aandacht uit artistiek oogpunt, door zijn fraaie bewerking. De pedestallen, evenals de sluitsteen, prijken met leeuwenmaskers. In de fries ziet men een mans- en een vrouwekop, verder twee schilden met: Anno 1625. Daartusschen de inscriptie:

D. B. N. E. A. D.
S. P. F. D. O. S.
V. E. V. S. S. T.

wat beteekent: Die benijt een ander sijn profijt

Die quelt syn vleesch en verslyt syn tyt.

Hij, die opdracht gaf tot 't bouwen van het poortje, klaarblijkelijk rijk geworden in den handel, gelijk zoo velen van zijn stadgenooten in dien tijd, heeft in dit poortje uitdrukking willen geven aan zijn voldoening over 't welslagen van zijn ondernemingen. Daarop wijst de voorstelling boven de deur, een schild met een

Foto C. Steenbergh.

SCHILDERACHTIG KIJKJE AAN DEN ZEEKANT TE ENKHUIZEN.

HET GEVAAR, DAT EEN MODERN VISCHAFSLAG-GEBOUW DIT MOOIE STADSGEZICHT AAN HET OOG ZOU ONTTREKKEN, SCHIJNT VOORBIJ TE ZIJN.

krijgsman en een vrouw, die een anker en een vogel houdt, met hoornen des overvloeds als bekroning, terwijl de leeuwenfiguur in den top spreekt van strijd en moeite. Het rijmpje, boven de deur gebeiteld, is gericht tot hen, die, naijverig op zijn succes, hem met schimpscheuten lastig vielen.

Nieuw gevaar dreigt, waar een der mooiste gevels dezer stad eenzelfde lot zal ondergaan. Dit prachtige bouwwerk, waarvan weliswaar het onderstuk gemoderniseerd is, wordt door zeer bevoegden de wellicht mooiste antieke woonhuisgevel genoemd, in ons land nog bestaande. Op de breede lijst boven deur en ramen zijn de in steen uitgehouwen wapens van Prins Maurits en West-Friesland, vastgehouden door een kinderfiguurtje, aangebracht, benevens verder beeldwerk en het jaartal 1617; hooger een paar keurig bewerkte steenen, voorstellende den gekroonden Hollandschen leeuw met pijlen en zwaard in een omtuind perk en het devies „Hollandia”, rechts een voorstelling van Jacob en Rachel aan de put (Gen. 29), nader aangeduid door het onderschrift: Dar.was.iacobs.waterput! De Enkhuizer stedemaagd, dragend het blauwe schild met de drie haringen, kroont den geveltopy. Ornamentatie boven de ramen, muurankers, plaatsing der gehouwen banden, alles aan dezen gevel vraagt de aandacht.

Een bod van f 3000.— voor dezen monumentalen gevel is, naar we vernemen, reeds gedaan, terwijl de eigenaar er f 5000.— voor vraagt en tot dien prijs hem voor een zekeren termijn in handen gaf.

Ook hier valt dus nog te loven en te bieden. We begrijpen dat er opstand is in heel ons land tegen zulke treurige feiten, welke menigeen aandoen moeten als een handeldrijven in den tempel en we protesteeren mede.

Wezenlijk! het moet voor een Enkhuizer van goeden wille niet plezierig zijn zich tegenwoordig buiten zijn veste te wagen! We waren er dezer dagen getuige van, hoe er een arriveerde in den kring zijner Amsterdamsche kennissen.

— Daar heb je de stedenslooper! Vandaal! Barbaar! Moordenaar van je mooie stad! waren de lieflijke uitroepen, waarmee hij begroet werd. De onschuldige Enkhuizer liet den storm van verontwaardiging der enthousiaste minnaars van stedenschoon kalm langs zich heen gaan, gaf hartelijke handdrukken en replieeerde: — Weten jullie wat? Geef me net zooals jullie daar zitten ieder even een paar mille en de brand is voorloopig geblusht! 't Kwam er voor een buitenman heel leukjes uit. We hadden schik in hem, want met zijn antwoord zette hij de aanvallende partij ineens schaakmat.

Want zoo waar als het is, dat de mooiste eikenboom met zijn forsche kruin, zijn storm trotseerend takkengestel, zijn door de eeuwen breed uitgegroeiden reuzenstam een wondermooi ding is, — zoo waar is het ook, dat hij aan hout zoovele kubieke meters x den kubiekenmeterprijs van eikenhout waard is.

Al wie voelt voor Mooi-Nederland moge bij de alarmeerende berichten over de ginds dreigende schade, aangebracht aan de monumentale schatten onzer nationale architectuur, rechtmatig verontwaardigd zijn, hij zal moeten erkennen, dat hier niet valt te generaliseeren in lokalen maar in nationalen kring, daar wat wij in ideëlen zin ons nationale bezit mogen noemen, zoowel daar als op meerdere plaatsen, nog maar al te vaak in werkelijkheid ongebonden particulier bezit is en als zoodanig steeds verhandelbaar blijft, ondanks protest en wraakgeroep der natie.

Wat baat het toch of we menschen, die, hetzij uit nood en brood of bij gebrek aan gevoel voor ons nationaal karakter en onze volkskracht, verwijten gaan voor een handvol zilverlingen het

Foto C. Steenbergh.

HET BEDREIGDE POORTJE IN DE PAKTUINEN.

beste wat het voorgeslacht ons zichtbaar naliet uit zijn omgeving te rukken, het zelfs naar het buitenland te doen versjacheren. *) Al lieten ze het alleen maar om de geldelijke voordeelen, welke het bezit van architecturale en picturale schoonheden een stad, een land bij vreemdelingenverkeer opbrengen. Dan bleef de kunst althans bestaan in ons midden, ware ze dan ook den eene „die hohe, die edle”, den andere „eine tüchtige Milchkuh”.

Doch — eilaci! Waar geld de zaak drijft, kan alleen méér geld de zaak anders drijven.

Of — de macht van de vertegenwoordigers der natie in dezen, welke gehouden zijn voor het algemeene bezit van ons volk te waken en op de bres te staan! De overheid der stad, hoewel

zelf niet vrij van onbedachtzaamheid met het aanvankelijke voornemen om een modern bouw- sel vóór het mooiste stadsaspect te willen plaatsen, kan en zal, — we twijfelen daaraan niet, — haar plannen wijzigen. Het zou ook te jammerlijk zijn als het zoo schilderachtige oude stads- brok, — waarvan Tholen op de vierjaarlijksche nog zulk een ge- voelig mooi doek te zien gaf, — zou moeten schuil gaan achter een vischafslaggebouw van mo- derne allures. We mogen den te Enkhuizen wonenden schilder Tamson en de daar dezer dagen werkende heeren Bastert en Wiggers, welke initiatief namen, benevens de bonden Heemschut, Architectura, Arti, St. Lucas enz. dank weten, dat het in dit op- zicht dreigende gevaar wordt af- gewend. Allen gemeentebesturen, allen gemeentearchitecten strekke dit geval tot een vermaning om toch vooral te waken, dat het hen toevertrouwde stedemooieen- kost- baar, nationaal bezit is en dure plichten van bewaking en beveiliging oplegt. Bij kennisneming van het gevaar, dat Enkhuizen's mooie gevels bedreigt, heeft het gemeentebestuur de regeering zoo spoedig mogelijk daarvan in ken- nis gesteld; de raad der gemeente betuigde zijn instemming met een protest van een zijner leden tegen den gepleegden aanslag op de Enkhuizer oude gevels, doch bij den nood der gemeenten mag een zelf ingrijpen van gemeente- besturen moeilijk verwacht wor- den. Het Koninklijk Oudheid- kundig Genootschap, de Maat- schappij tot bevordering van Bouwkunde, de Vereeniging Rem- brandt, de Bond Heemschut en meerderen, ze wendden hun in- vloed aan waar ze konden. Ter bevoegder plaatse heeft men het gevaar gelukkig reeds ingezien en zich met den eigenaar der bedreigde bouwwerken in ver- binding gesteld; we hopen van heeler harte dat de noodige hulp geboden zal kunnen worden en steunen gaarne alle verzoeken, welke daartoe in zee gingen. Men bedenke: wie spoedig helpt, helpt dubbel! We vertrouwen op den goeden afloop der bemoeiingen van regeeringswege, welke naar we vernamen actief en met be- leid gevoerd worden, om te her- stellen, en te behouden wat hier verloren te gaan dreigt.

Moge dit geval voor menigeen een wakkerschudding zijn, een alarmstoot over ons land, welke in breeder kringen belangstelling en daadwerkelijken steun tot

*) Hier zijn wij het niet geheel en al met den geachten schrijver eens: wat ons inziens wel degelijk versjacheren van de nalatenschap onzer vaders kan tegenhouden, dat is de onverholen afkeuring van zoo'n daad, door geheel Enkhuizen, door geheel Nederland uit te spreken tegenover iemand, die door ieder als een vijand van de gemeenschap moet worden gebrandmerkt. Herostratus, die den beroemden tempel van Artemis te Ephese vernielde, stierf den marteldood in 356 v. C., en zoo groot was de verontwaardiging bij de Grieken, dat de Griekse steden verklaarden, dat zijn naam niet waardig was in herinnering te blijven. Dit is ons wat te sterk, maar wat wij wel zouden willen: dat in dergelijke gevallen ieder weldenkende op de meest krasse wijze protesteerde, omdat mede de vrees, door een gansch volk geminacht te worden zulke on- vaderlandsche daden tot de onmogelijkheden kan doen behooren! RED.

gevolg heeft; de vereenigingen, welke behoud onzer historische bouwwerken en de schoonheid van ons lief, eigen land in hun vaandel schrijven, zullen die blijde aanvaarden.

Reeds tracht de heer G. van Kalcken, Directeur van het Mu- seum voor Middeleeuwsche kunst in Haarlem, te Enkhuizen zelf door aanbod van kunstlezingen belangstelling te wekken, voor een te stichten Vereeniging „Oud-Enkhuizen”, welke ten doel heeft de instandhouding van de eigen bouwkundige monumenten mede te verzekeren.

De regeering kan thans in Enkhuizen opnieuw spoorslag vinden om alles wat in Nederland nationaal bezit behoorde te zijn aan de handen van particulieren te onttrekken of het afdoende en on- vervreemdbaar te beveiligen om het te kunnen bewaren voor ons en het komende geslacht!

G.

BIJ DE MEER- KOETEN.

ER zijn hier maar heel weinig mensen, die weten, dat we vlakbij de stad vogels kunnen aantreffen, die wel vrij algemeen in ons lage land voor- komen, maar toch doorgaans niet zoo dicht bij de woningen der mensen. Ik bedoel de koeten, die ik dezer dagen op nog geen halven kilometer af- stand van m'n huis aantrof. Ze hebben er den heelen zomer stel- lig al gehuisd, en dat ik ze niet eerder ontmoette vindt z'n oor- zaak in mijn tijdelijk afwezig-zijn, waardoor ik de zaken in de buurt nolens volens moest verwaar- loozen.

Wel wist ik al 'n paar jaar in de plassen achter den Rijndijk waterhoentjes te zitten, maar dat is niets bijzonders. Die hebben zich langzamerhand een zekere vermaardheid verworven, door zich zoo vrijelijk mogelijk overal te vertoonen, waar 't menschenlijk leven en bedrijf in vollen gang is. 't Was dan ook volkomen in den haak, dat op dit moerasje, waar telkens de visschers schar- relden, de waarden rondom be- weid werden door koeien en paar- den en dat ten overvloede vlak tegen den druk-begane dijk aan lag, de waterhoentjes nestelden tusschen de hooge oeverbiezen en het dichte riet en zich zoo onbevangen mogelijk aan den observator vertoonden. 's Win- ters waren er altijd wel 'n vijf-en- twintig present. Dat er zich echter ooit koeten zouden vestigen, had ik niet gedacht. In Brabant en op Schouwen vond ik deze zwartjes altijd op plaatsen, die eenigszins buiten de wegen van *homo sa- piens* lagen, en daar zijn ze lang niet gemakkelijk na te gaan. Ten- minste in den broedtijd, dan zijn trouwens haast alle vogels wat meer gereserveerd dan in herfst en winter.

Daarom viel 't me op, in m'n plassen, die ik niet anders bevolkt wist dan door rietgorzen, water- hoentjes en 'n enkelen keer 'n ge- len kwikstaart in de dichte oever- flora, na m'n reisje naar Schou- wen, meerkoeten aan te treffen. Midden Juli ontdekte ik ze op de open plekken water midden in 't moeras: 'n paartje met zes jongen. Boven van den dijk af kun je er zoo mooi op zien, en daarom is deze plek gemakkelijker voor den ornitholoog dan de in den polder of de uiterwaard gelegen plassen, waar je altijd met 'n bootje moet scharrelen door den dichten plantenrommel, zoodat je de dieren al verjaagd hebt, vóór je ze eigenlijk zag.

Daarom houd ik ook zooveel van de poelen achter den dijk, waar de observatie van 't gevogelte veel gemakkelijker is.

De meerkoeten staan in de vogelboeken bekend als dieren, die niet in pais en vree met hun naburen kunnen leven, wel met soortgenooten. In het Naardermeer broedden vroeger water- hoentjes en koeten, maar nu de laatsten, na aankoop van dit

Foto C. Steenbergh.

HET BEDREIGDE GEVELTJE AAN DE WESTERSTRAAT
TE ENKUIZEN.

EEN DER MOOISTE ANTIEKE WOONHUISGEVELS VAN ONS LAND.

Foto Bickerton.

MEERKOET OP HET NEST.

asyl door de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, niet meer vervolgd worden, breiden ze zich zoo sterk uit, dat de kleinere en zwakkere waterhoentjes, die maar 't liefst hebben, dat men hen rustig aan hun plaats laat, langzaam maar zeker 't onderspit moesten delven, zoodat men nu middelen beraamt om van den meerkoetenoverlast bevrijd te worden, om voor de verdrukke gallinula chloropus betere dagen te laten aanbreken. Doch gemakkelijk gaat dat niet.

Met vreugde heb ik daarom geconstateerd, dat in mijn plasje, dat maar 'n paar aren oppervlakte beslaat, de koeten en waterhennetjes in volkomen harmonie leven. Er is van elk één paartje. Of de meerkoeten, die zich vermoedelijk dit jaar voor 't eerst hier geïnstalleerd hebben, nog niet brutaal genoeg zijn om nu reeds daadwerkelijk op te treden of wel dat deze bij uitzondering wat zachtzinniger van gemoed zijn, zou ik niet durven zeggen, maar 'k vermoed 't eerste.

Toch kan je goed merken, dat de waterhoentjes hen eigenlijk te veel zijn. Zij dulden hen, nu ja, maar meer ook niet. Beider jachtgebied is streng gescheiden, 't grootste deel is voor de koeten, terwijl de hoentjes 'n breede sloot voor lief moeten nemen. Waar de gebieden aan elkaar grenzen, komt 't wel eens tot geharrewar en vechterij, waarbij de kleine waterhennetjes meestal spoedig retireeren. Hoewel 't leven in den plas dus niet heelemaal vrede en lankmoedigheid is, verdraagt atra toch z'n familielid in 't zelfde moeras, en dat is al heel wat waard. In Brabant behoort 't vinden van 'n waterhoennest in een door koeten bevolkte streek tot de bijzonderheden. 't Zal me dan ook benieuwen of het aanstaande voorjaar beide families weer terugkomen, wie er het eerste is, en wie voor de ander baan moet maken. 'k Vrees, dat gallinula het jammerlijk zal moeten afleggen. Enfin, we zullen zien.

Er waren dan, zooals ik zei, op dien Juliaavond twee ouden met zes jongen, en ik verwonderde me er over, dat dit gezin zoover heeft kunnen komen, want van de meeste nesten komt hier niets of weinig terecht. Ook de waterhoentjes hadden in hun revier 'n jong broedsel, dat ze, evenals hun witsnuitige broeders, met voorbeeldige zorg bewaakten. Als de koetjes maar even hun kiek-kiek-lieten hooren, dan verdween 't heele stelletje direct in 't beschermende riet en zeggegras. 'n Enkel keer was er wel eens 'n veelbelovende spruit minder gehoorzaam, en die werd dan door vader of moeder onverwijld met 'n stevigen pik op 't onwelvoegelijke van zijn handelwijze attent gemaakt, zoodat hij ijlings z'n reeds verdwenen broertjes en zusjes volgde.

't Was 'n leuk gezicht, die kleine dingen met de twee ouden aan 't werk te zien tusschen 't kroos. Verschillende keeren werden er menschen door aangetrokken ('t kan ook zijn, dat 't nieuwsgierigheid was naar mijn gemanoevreren met den kijker, dat weet ik niet) en allerlei hypothesen werden dan opgeworpen omtrent de identiteit der zwart-witte vogels. De meesten bleken de meening voor te staan, dat 't eendjes zouden zijn, en ik had telkens weer gelegenheid om me te bedroeven over de geringe vogelkennis van pension-menschen en stadgenooten. Eigenlijk geloof ik, dat ze de dieren niet eens hadden opgemerkt, als hun aandacht er niet

op was gevestigd door mijn oplettend kijken naar het gedoe in 't moeras.

Enfin, één of twee keer heb ik, desgevraagd, welwillend uitleg gegeven en bij 'n Amsterdammer die forens was, de satisfactie gekregen, dat hij van den trein uit diezelfde „beissies" in 't Naardermeer ook wel's had zien zwemmen. „Och, maar kaik, m'n vrouw en ik, we noemen ze allemaal maar finkies of eenden" zei hij. Toch belooft hij me, den naam Meerkoet voortaan bij zijn ornithologisch vocabulaire te zullen inlijven. Ik hoop, dat hij deze regels onder oogen zal krijgen.

De meerkoet bewoont ons heele land, mits het hem niet aan passende nestgelegenheden ontbreekt, d.z. dicht riet, biezen, waterplanten enz. In zijn serie „de Vogels van Schouwen" heeft de heer J. Vijverberg 't vorig jaar een en ander van nest, eieren, vogelbeschrijving enz. onder bijvoeging van 'n mooie afbeelding van 't nest, verteld. Om niet in onnoodige herhalingen te vervallen, verwijs ik den belangstellenden lezer daarnaar, en voor uitvoeriger bijzonderheden naar mijn bijdrage „Over den Meerkoet", 23 Maart 1912 in „Eigen Haard" verschenen.

Daarbij staat ook 'n afbeelding (foto) van een koet op het nest, de eerste, die ik ooit zag. 't Schijnt een zeer moeilijke vogel te zijn om te fotografeeren. Daarom moeten we den Engelschen sportsman William Bickerton, een uitstekend vogelfotograaf, bij wiens kieken ik al eens meer het genoegen had in „Buiten" te schrijven, dankbaar zijn, dat hij zich voor een afbeelding ervan zoo'n moeite getroost heeft. Zonder de plassen te behoeven in te gaan, kan elk zich nu van den meerkoet en zijn home gemakkelijk een voorstelling maken. Zoo iets is al veel waard, maar er zelf op uitgaan, en den vogel in levenden lijve en in zijn mooie natuurlijke omgeving gadeslaan, is toch nog veel aardiger en leerzamer. Dat is een feit.

Wageningen.

A. B. WIGMAN.

De groote Plantenkeuring der Nederl. Mij. voor Tuinbouw- en Plantkunde, op 8 Oct. l.l. te Amsterdam gehouden.

HERFSTASTERS.

DE maanden September en October kunnen somtijds nog zeer mooie dagen geven. De lucht is dan helder en dun, de boomen prijken met najaarstinten, alles wekt dan op om naar buiten te gaan en te genieten van den tuin. Jammer

Foto C. Steenbergh.

ASTER AMELLUS NANUS COMPACTUS MULTIFLORUS.
BEKROOND MET CERTIFICAAT VAN VERDIENSTE OP DE
PLANTENKEURING VAN 8 OCTOBER L.L.

is het, dat er dan nog maar zoo weinig vaste-planten zijn, die zich op haar fraaist vertoonen. Het meerendeel is uitgebloeid, talrijke zijn reeds aan het afsterven en zijn de voorgaande dagen winderig en regenachtig geweest, dan leveren de boordbedden in den regel een toonbeeld van verval op, waar men liever niet naar kijkt.

Juist in dien tijd is het, dat de Herfstasters zich op haar fraaist vertoonen en voor het beplanten van vakken of bedden, die in de laatste helft van September en het grootste gedeelte van October op haar fraaist moeten zijn, kunnen zij dan ook niet warm genoeg aanbevolen worden.

De tijd is nog niet zoo heel lang geleden, dat er van deze fraaie najaarsbloemen zoo goed als geen notitie genomen werd doch wanneer men de prachtige verscheidenheden ziet, die er tegenwoordig van aangeboden worden, dan blijkt daaruit, hoe ver onze kweekers het gebracht hebben in het verbeteren van bloemplanten, wanneer zij maar weten, dat die door het publiek gevraagd worden.

Een onzer vaste-plantenkweekers, die zich steeds bijzonder voor dit geslacht geïnteresseerd heeft, is de heer K. Wezelenburg te Baarn en naast een aantal anderen, bood hij op den 8^{en} October l.l. gehouden Plantenkeuring een aantal nieuwe verscheidenheden ter beoordeeling aan, die als werkelijke aanwinsten kunnen worden beschouwd. Een der fraaiste was zeker wel de *Aster Amellus nanus compactus multiflorus* een, zooals de naam aanduidt, zeer laag blijvende variëteit met niet zeer groote, doch mooi gevormde, levendig rose bloemen met gele hartjes. Zij verwierf dan ook een Certificaat van Verdienste.

Een paar andere zeer aanbevelenswaardige verscheidenheden zijn: *Aster Schöne van Ronsdorf* met vrij groote, paarsroode bloemen, *Aster hybridus albus grandiflorus* met groote zuiver witte bloemen, *Aster hybridus azureus*, een zeer bloemrijke verscheidenheid met kleine, hemelsblauwe bloemen en *Aster F. W. Burbidge*, met licht blauwe bloemen.

Deze *Asters* zijn betrekkelijk zeer gemakkelijk in de kultuur, zij nemen bijna iedere voedzame grondsoort voor lief, doch haar standplaats moet beschut wezen voor weste of zuid-weste winden. In het voorjaar moet men goed toezien, dat slakken de jonge scheuten niet afvreten. Dikwijls worden de *Asters* ook aangetast door het z.g.n. wit. Zoodra men deze ziekte bemerkt, moeten de planten bespoten worden met Bordeauxsche pap, waar door zij spoedig genezen zullen zijn.

Ook op het aanbinden moet men acht geven. Bij iedere plant zette men vier à vijf stokken, die schuin naar buiten moeten staan, waardoor de scheuten ruimte zullen hebben zich behoorlijk te ontwikkelen. Zoodoende komen de honderden, somtijds duizenden bloemen, die zij in het najaar ontwikkelen, voldoende tot haar recht.

E. TH. W.

EEN NIEUWE CATTLEYA.

De Orchideeën behoren nog steeds tot de meest gezochte snijbloemen. De waarde van een bloemstuk wordt door zeer velen nog altijd afgemeten naar het aantal Orchideeën-bloemen, die het bevat en verwondering zal het dan ook wel niet baren, dat de bloembinders met dezen smaak behoorlijk rekening houden.

Eertijds was het zeer moeilijk om steeds voldoende Orchideeën-bloemen te kunnen bekomen. Deze planten waren toen betrekkelijk zeldzaam en gewoonlijk in handen van gefortuneerde plantentelers, die, uit den aard der zaak, geen zin hadden hun bloemen te verkoopen. Naar mate het verlangen van het publiek naar Orchideeën-bloemen toenam, begonnen enkele kweekers zich in het bijzonder toe te leggen op de kultuur van die soorten, welke rijk en gemakkelijk bloeien, met het doel de bloemen afgesneden te verkoopen en zoo zijn er gaandeweg speciale kweekerijen van Orchideeën snijbloemen gesticht.

Eertijds bestond in enkele onzer groote steden bij zeker publiek

de meening, dat, om mooie Orchideeën of Rozen te hebben, die uit Brussel of Parijs moesten komen: vooral die uit Parijs waren mooi, want zij kwamen uit de „ville lumière” en waren vooral... zeer duur. Noodig is dit thans in het geheel niet meer. Er bestaan ook hier te lande speciale kweekerijen op dit gebied, bestaan ook hier te lande speciale kweekerijen op dit gebied, die volkomen op de hoogte zijn en wier bloemen zeker niet minder mooi zijn dan de buitenlandsche, daargelaten nog, dat zij veel frisscher worden afgeleverd. Een van onze beste kweekerijen op dit gebied is zeker wel die van den heer E. van Nederhasselt te Aerdenhout bij Haarlem en dat die goed op de hoogte van zijn tijd is, bleek wel uit de mooie inzending op de Plantenkeuring van 8 October l.l. Daar toch waren door hem ingezonden een aantal planten van *Cattleya minutia*, een kruising tusschen een aantal planten van *Cattleya Loddigesii* en *Cattleya gigas* en die als het ware de goede eigenschappen der beide ouders bloemrijke plant, iedere bloemstengel kan van vier tot zeven of acht bloemen dragen, doch haar bloemen zijn niet groot en wat licht van kleur. De *Cattleya gigas* daarentegen is veel minder bloemrijk, haar bloemen zijn groot en sprekend. Van de *Cattleya minutia* nu zijn de kelk- en bloembladeren helder zacht lila, de laatsten zijn aanmerkelijk breder dan die van de moeder, waardoor de bloem in vorm gewonnen heeft. Het lipje of labellum is in de keel mooi helder geel en toont op den voorlob een sprekend purpere vlek.

De planten hadden het voorkomen van gemakkelijke en sterke groeisters te zijn en rijk te bloeien, zoodat deze bij uitstek fraaie bloemen zeker wel voor een niet al te hoogen prijs in den handel verkrijgbaar zullen zijn.

Dat deze *Cattleya* werkelijk als een verdienstelijke aanwinst wordt beschouwd, heeft wel daaruit, dat de keuringscommissie haar een Certificaat te klasse toekeende.

E. TH. W.

Vreemde

Luchtschippers.

ALS straks het publiek verzadigd is van het zien naar de groote luchtballons, vlieg-machines, enz. dan zijn wij langzamerhand in October gekomen.

Duizenden bij duizenden luchtreizigers zullen dan hunne tochten gaan ondernemen, zonder dat iemand er zijn aandacht aan wijdt. Geen aanplakbiljetten of reclamewagens worden gebruikt om publiek te lokken. Het zien is trouwens kosteloos. Zij maken in enkele minuten ieder hun eigen ballon, gaan op, drijven urenlang ten speelbal van de grillige winden en dalen eindelijk, van 't zwerven moede, kalm en zeker naar beneden. De ballon wordt samengevouwen, en zonder horten en stooten eindigt de gevaarlijke reis.

Velen zullen ze misschien nog niet kennen in hun bedrijf, de kleine spinnen (*Thomissus viaticus*), die in den herfst op een schoonen morgen het eind van een tak of grassprietje beklimmen, daar een briesje afwachten en dan onmiddellijk, het achterlijf in de hoogte houdende, bundels allerfijnste draden te voorschijn brengen. In enkele minuten is de vlossige en lange draadbundel groot genoeg, de pooten laten los en voort gaat het, de wijde wereld in. Zwervensmoede, wordt gewoonlijk de reis, die tegen 10 uur begon, ongeveer te 4 uur gestaakt, of ook, als er een hevige storm opsteekt, zoo spoedig mogelijk een veilige haven opgezocht.

Daartoe wordt vaardig en met overleg zooveel van den vlossigen draad tot een kluwen vergaard, dat het overblijvende juist genoeg draagvermogen behoudt om den val te breken.

Misschien kunnen de aviateurs, door het bespieden van die diertjes nog er nut van trekken voor hunne zware en nog altijd gevaarlijke machines.

Foto C. Steenberg.

CATTLEYA MINUTIA.

BEKROOND MET CERTIFICAAT 1STE KLASSE OP DE PLANTENKEURING VAN 8 OCTOBER l.l.